

Uchwała Nr VI/55/19
Rady Powiatu Brzeskiego
z dnia 30 maja 2019 r.

w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2025

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019r. poz. 511), w związku z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015r. poz. 1390 z późn. zm.)

Rada Powiatu Brzeskiego uchwała co następuje:

§ 1

Uchwała się Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2025.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Brzeskiego.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Jarosław Jakubów

Załącznik
do Uchwały Nr VI/55/19
Rady Powiatu Brzeskiego
z dnia 30 maja 2019 r.

**POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE
W BRZEGU**

**POWIATOWY PROGRAM
PZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE BRZESKIM
NA LATA 2019 – 2025**

MAJ 2019

Spis treści

Wstęp	3
I. Przemoc w rodzinie	3
1. Definicja przemocy w rodzinie	3
2. Definicja rodziny	4
3. Cykle i skutki przemocy domowej	6
4. Stereotypy dotyczące przemocy	7
II. Przemoc w rodzinie w świetle przepisów polskiego prawa.....	9
1. Regulacje prawne w najważniejszych aktach prawnych	9
2. Obowiązki organów administracji rządowej i samorządowej w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na szczeblu powiatowym	13
III. Problematyka zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Brzeskiego	14
IV. Cel, działania i zadania Programu	15
V. Korelacja Programu z innymi aktami i programami	17
VI. Finansowanie Programu	17
VII. Monitoring	17

Wstęp

Dom dla większości osób jest miejscem bezpiecznym, w którym każdy człowiek powinien spędzać swój czas. Jest to miejsce, gdzie się wychowujemy i wnosimy właściwe wzorce i wartości. Dom, to także rodzina, z którą spędzamy czas i wspomnienia tych chwil pozostające na lata w pamięci. Nie każdy jednak człowiek ma właśnie taki obraz rodziny. Jednym z głównych powodów zaburzenia funkcjonowania rodziny jest stosowanie przemocy wobec pozostałych jej członków. Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem społecznym. Na przestrzeni wieków różna była akceptowalność tego zjawiska, natomiast nie ma wątpliwości że dotykała zwykle osób najsłabszych tj. dzieci, kobiety, osoby starsze czy niepełnosprawne. Skala przemocy w rodzinie, jest niezwykle trudna do oszacowania ze względu na środowisko zamknięte, w którym właśnie do przemocy dochodzi, a instytucje, osoby pomagające napotykają w swojej pracy szereg barier i wątpliwości co powoduje, że nie zawsze mają moc pomocową sprawczą.

Zatwierdzenie powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie ma w swoich założeniach skuteczną pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, zintensyfikowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zintegrowanie środowisk pomagających oraz podnoszenie umiejętności kompetencji służb pomocowych. Działania ujęte w Programie mają charakter długofalowy i będą realizowane w następnych latach. Zadania Programu mogą ulec zmianie w zależności od potrzeb, sytuacji społecznej czy warunków życia rodzin,

I. Przemoc w rodzinie

1. Definicja przemocy w rodzinie.

W świetle przepisu art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie *jako przemoc w rodzinie należy rozumieć*: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Powszechnie przyjmuje się, iż jest to działanie:

- a) intencjonalne, czyli zamierzone oraz skierowane przeciwko innym członkom rodziny (celem jest zdobycie kontroli nad członkami rodziny),
- b) naruszające prawa i dobra osobiste osób doznających przemocy,
- c) wykorzystujące wyraźną przewagę sił,
- d) powodujące ból i cierpienie.

Przemoc w rodzinie rodzi konsekwencje bardzo szkodliwe i głębokie, może być skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Zjawisko przemocy nie jest jednoznaczne. Wyróżniamy kilka rodzajów przemocy: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną i zaniedbanie.

Na przemoc domową można spojrzeć z kilku perspektyw tj.:

-psychologicznej- w której przemoc jest cierpieniem spowodowanym przez sprawcę osobie doświadczającej przemocy;

- moralnej – przemoc jest krzywdzeniem słabszej osoby co powinno powodować wyrzuty sumienia sprawcy, być potępiane przez inne osoby;

- prawnej – przemoc jest uznana za przestępstwo na podstawie przepisów prawa.

2. Definicja rodziny

W literaturze pedagogicznej i socjologicznej funkcjonuje wiele definicji rodziny. F. Znaniecki definiuje rodzinę jako „odrębne środowisko społeczne, które grupa wytwarza dla osobnika mającego zostać jej członkiem po odpowiednim przygotowaniu” M. Ziemska określa rodzinę jako „małą, naturalną grupę społeczną, składającą się z małżonków i ich dzieci, stanowiącą ciągłość względnie trwałą, lecz jednocześnie podlegającą dynamicznym przekształceniom, związanym głównie z biegiem życia wchodzących w jej skład jednostek”. Z. Tyszka określając rodzinę jako grupę społeczną uznaje, że jest to „zbiorowość krewnych mieszkających zarówno we wspólnym gospodarstwie domowym, jak i poza nim”¹.

Rodzinę traktuje się w literaturze jako środowisko wychowawcze, kulturowe, grupowe spełniającą podstawowe funkcje takie jak:

- funkcje prokreacyjne,
- przygotowanie dzieci do wejścia w życie społeczne, ich pielęgnowanie i wychowywanie oraz zapewnienie im odpowiedniego startu życiowego,

¹ Z. Tyszka „ Socjologia rodziny, op.cit.s. 84

- prowadzenie gospodarstwa domowego, zaspakajającego potrzeby członków rodziny,
- sprawowanie pieczy nad życiem członków rodziny, ich zachowaniem, kulturą, zdrowiem, trudnościami życiowymi.

Wyróżnia się także inne funkcje rodziny, takie jak:

- funkcja materialno – ekonomiczna,
- funkcja socjalno – wychowawcza,
- funkcja kontrolna.

Biorąc pod uwagę różnorodne kryteria wyróżnia się różne typy rodzin, między innymi:

- z uwagi na wielkość rodziny wyróżnia się rodziny: małą, dużą i zmodyfikowaną dużą (rozszerzoną),
- z uwagi na status społeczny wyróżnia się rodzinę: robotniczą, chłopską, inteligentką, elitarną.

Podział rodzin ze względu na status ekonomiczny: rodziny bardzo biedne, biedne, zamożne, bardzo zamożne.

Przyjmując za kryterium taki element struktury rodziny jak rozkład władzy i autorytetów można wyróżnić takie typy rodziny jak:

- rodzina patriarchalna,
- matriarchalna,
- egalitarna.

Istnieje zatem wiele, różnorodnych podejść do problemu definicji rodziny, typów rodziny ich funkcji i zadań. Ta wielość przekłada się na brak jednej uniwersalnej definicji rodziny w porządku prawnym. Jedyną definicją stworzoną dla potrzeb ustawy o pomocy społecznej jest definicja zawarta w artykule 6 punkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. Nr175, poz. 1362 z 2009r., z późn. zm.) określającą rodzinę jako osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Definicja dziecka w Konwencji Narodów Zjednoczonych o Prawach Dziecka określa dziecko jako „człowieka poniżej 18 lat”. Z biologicznego punktu widzenia dzieckiem jest osoba pomiędzy etapami narodzin i dojrzewania. Ze społecznego punktu widzenia dziecko jest osobą wychowywaną w określonej grupie społecznej, niezdolną do podejmowania czynności prawnych w pełnym zakresie. W rozumieniu polskiego prawa cywilnego stosuje się pojęcia: małoletni, nieletni i młodociany, które są różne od siebie. W języku potocznym pojęcia te używane są zamiennie.

Biorąc pod uwagę definicje rodziny i dziecka oraz definicję określoną na potrzeby pomocy społecznej należy przyjąć, że wobec dużej dynamiki zmian zachodzących w rodzinie jako grupie społecznej, z punktu widzenia zadań realizowanych na szczeblu samorządu powiatowego należy określić priorytety działań związanych z zadaniami i rolą rodziny oraz priorytety działań na rzecz dziecka, w szczególności znajdującego się w trudnej sytuacji życiowej i rodzinnej.

3. Cykle i skutki przemocy domowej

Przemoc w rodzinie zwykle powtarza się według określonych prawidłowości. W cyklu przemocy wobec bliskich można za L. Walker (1979) wyróżnić trzy następujące po sobie fazy:

a. faza narastania napięcia

Zachowanie osoby stosującej przemoc charakteryzuje się napięciem i stałym poirytowaniem. Nawet drobiazg może wywołać awanturę. Starasz się wtedy załagodzić sytuację, uspokoić partnera i nie dopuścić do kłótni. Starasz się wszystko robić jak należy. Jednak narastające napięcie prowadzi często u ciebie do różnych dolegliwości, często nie wytrzymujesz i sam/a prowokujesz atak, by „mieć to już za sobą”;

b. faza ostrej przemocy

Osoba stosująca przemoc jest gwałtowna, wpada w szał i wyładowuje się. Niezależnie od tego jak się starasz, jej gniew narasta. Skutki tej eskalacji mogą być tragiczne – poważne zranienie, pobicie, złamania, a nawet śmierć. Często wtedy decydujesz się szukać pomocy;

c. faza miodowego miesiąca

Po wyładowaniu się często osoba stosująca przemoc zdaje sobie sprawę, iż zrobiła źle i stara się to naprawić, przepraszając cię i obiecując, że to już się nie powtórzy. Usprawiedliwia swoje zachowanie, szuka wytłumaczenia, staje się inną osobą, okazuje ciepło, miłość i troskę. Zaczynasz wierzyć, że partner się zmienił, że odtąd wszystko będzie dobrze. Jednak on/a się nie zmienia, faza ta wkrótce przemija i wszystko zaczyna się od nowa, znowu mamy do czynienia z fazą pierwszą.

Skutki stosowania przemocy na członkach rodziny są zróżnicowane i bolesne. Związane są m.in. ze sferą fizyczną i psychiczną całej rodziny.

U osób dorosłych są to m.in. obrażenia ciała, choroby somatyczne związane ze stresem (ból głowy, żołądka, w krzyżu, w stawach oraz inne dolegliwości), przygnębienie, smutek, obojętność, depresja, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu, czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością,

nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

U dzieci skutkiem stosowania przemocy w rodzinie będą:

- fizycznym- urazy wewnętrzne, kalectwo, uszkodzenie wzroku, urazy mózgu;
- zdrowotnym – uszkodzenia ciała, narządów i organów, skutki związane z życiem seksualnym i układem rozrodczym: bezpłodność, zaburzenia ginekologiczne, dysfunkcje seksualne, choroby przenoszone drogą płciową;
- dla zdrowia psychicznego: depresja, tendencje samobójcze, samookaleczenia, zaburzenia lękowe, opóźnienie w rozwoju, niska samoocena;
- długoterminowe: zespół jelita drażliwego, choroba niedokrwienna serca.

Dziecko uczy się agresji w stosunku do drugiego człowieka, dziewczynka uczy się, że być kobietą znaczy być bitą i poniżaną, dzieci uczą się, że przemoc jest jedynym i skutecznym sposobem rozwiązania konfliktów

Inne skutki przemocy u dzieci to: wagarowanie, trudności w nauce, trudności w koncentracji uwagi, ucieczki z domu, prostytutka, nadużywanie alkoholu, papierosy, narkotyki,

Społecznym skutkiem przemocy jest destrukcja całego systemu rodzinnego, ryzyko dziedziczenia wzorów zachowań przemocowych przez dzieci i powielania ich w dorosłym życiu.

4. Stereotypy dotyczące przemocy.

W świadomości wielu osób funkcjonują mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie.

- **Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa i nikt nie powinien się wtrącać – NIEPRAWDA**

Przemoc, bicie, wykorzystywanie, gwałt jest przestępstwem ściganym przez prawo, a mieszkanie pod jednym dachem nie stanowi okoliczności zezwalającej na krzywdzenie innych.

- **Przemoc występuje tylko w rodzinach z marginesu społecznego – NIEPRAWDA**

Przemoc domowa występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej.

- **Przemoc występuje wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele – NIEPRAWDA**

Przemoc występuje w różnych formach, są to nie tylko zachowania pozostawiające siniaki czy złamania, ale także poniżanie, grożenie, zastraszanie, zmuszanie do określonych zachowań.

- **Jeśli ktoś jest bity, to znaczy, że na to zasłużył – NIEPRAWDA**

Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, maltretować i bić innych, nikt nie zasługuje na takie zachowanie bez względu na to, co powiedział lub zrobił.

- **Nikt nie powinien interweniować w sprawach rodzinnych- NIEPRAWDA**

Przemoc domowa jest przestępstwem ściganym przez prawo, nie jest „sprawą rodzinną”. Każdy kto dowie się o niej dowie jest zobowiązany poinformować o tym odpowiednie służby, w celu udzielenia wszechstronnej pomocy.

- **Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc – NIEPRAWDA**

Osoby doświadczające przemocy zawsze próbują się bronić, wykorzystują różne strategie. Osoby doświadczające przemocy zawsze próbują się bronić, wykorzystują różne strategie obronne, które niekiedy mogą wydawać się nieracjonalne, a brak skuteczności powoduje nasilenie przemocy.

- **Gdyby sytuacja była taka okropna, ofiara odeszłaby od sprawcy – NIEPRAWDA**

Przemoc doznawana od osoby bliskiej stanowi dla ofiary źródło prawdziwego cierpienia, często te osoby nie odchodzą od sprawcy z powodów wynikających z zależności od sprawcy, braku mieszkania i środków do życia.

- **Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol – NIEPRAWDA**

Stosowaniu przemocy często towarzyszy nadmierne picie alkoholu jednak nie zawsze uzależnienie od alkoholu jest powodem stosowania przemocy. Picie alkoholu ułatwia sprawcy stosowanie przemocy i znęcanie się nad rodziną, jednak zauważa się, że podjęcie leczenia uzależnienia i utrzymywanie abstynencji nie powstrzymuje sprawcy od stosowania przemocy wobec bliskich.

- **Gwałt w małżeństwie nie istnieje – NIEPRAWDA**

Zgodnie z art. 197 KK gwałtem jest doprowadzenie innej osoby do poddania się czynowi nierządnemu lub wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp. Nie ma przepisu, że dotyczy to bliskich napastnika, każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, a ślub i wspólne życie tego prawa nie odbiera.

II. Przemoc w rodzinie w świetle przepisów polskiego prawa

1. Regulacje prawne w najwyższych aktach prawnych

W Polsce regulacje prawne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie odbiegają od standardów międzynarodowych. Hierarchicznie naczelnym aktem prawnym obowiązującym w Polsce jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz.U.97.78.483 z późn. zm.) Rozdział drugi Konstytucji poświęcony jest w całości „Wolnościom, prawom i obowiązkom człowieka i obywatela”. Przykładowo zgodnie z art. 33 „1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej **mają równe prawa** w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym”. Odnośnie stosowania przemocy zasadniczą regulację zawiera art. 40 Konstytucji „Nikt nie może być poddany torturom, ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. **Zakazuje się stosowania kar cielesnych**”.

Konstytucja wprowadza ochronę praw dziecka, czego dowodem jest powołanie instytucji **Rzecznika Praw Dziecka** (art. 72) Natomiast w celu ochrony wolności i praw człowieka i obywatela został powołany urząd **Rzecznika Praw Obywatelskich**, którego zadaniem jest badanie czy skutek działania lub zaniechania organów, organizacji i instytucji zobowiązanych do przestrzegania i realizacji wolności i praw człowieka i obywatela, nie nastąpiło naruszenie prawa, a także zasad współżycia i sprawiedliwości społecznej.

Przemoc w rodzinie jest specyficzną kategorią czynów zabronionych przez prawo, o niezwykle wysokim stopniu społecznej szkodliwości. Zachowania składające się na przemoc w rodzinie są kwalifikowane zazwyczaj w oparciu o **artykuł 207 Kodeksu karnego** – znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny. Przemoc w rodzinie często jest niezbyt słusznie utożsamiana właśnie z tym artykułem. Nie wszystko co jest przemocą w rodzinie kwalifikuje się jako czyn zabroniony w rozumieniu kodeksu karnego, a obok znęcania w rodzinie dochodzi także do innych przestępstw takich jak np.:

- uszkodzenie ciała (art. 156 k.k. lub art. 157 §1 i 2 k.k.)
- pozostawianie osoby, co do której istnieje obowiązek sprawowania opieki, w sytuacjach bezpośrednio zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 §2 k.k.)

- grożenie popełnieniem przestępstwa na szkodę innej osoby lub osoby najbliższej, jeśli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadniona obawę, że zostanie spełniona (art. 190 k.k.)
- zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 §1 k.k.)
- zgwałcenie (art. 197 k.k.)
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k.k.)
- doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub do poddania czy wykonania innej czynności seksualnej lub utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego (art. 200 k.k.)
- kazirodztwo (art. 201 k.k.)
- stręczycielstwo i sutenerstwo (art. 204 k.k.)
- rozpijanie małoletniego w drodze dostarczania napoju alkoholowego, ułatwiania nakłaniania do spożycia takiego napoju (art. 208 k.k.)
- uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.)
- porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym lub fizycznym (art. 210 k.k.)
- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym czy fizycznym wbrew woli osoby powołanej do opieki czy nadzoru (art. 211 k.k.)
- zniewaga (art.216 § 1 k.k.)
- naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.)
- kradzież na szkodę osoby najbliższej (art. 278 § 4 k.k.) lub kradzież z włamaniem (art.279 k.k.)
- przywłaszczenie (art. 284 k.k.) lub niszczenie mienia (art. 288 k.k.)

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują również przepisy prawa cywilnego zawarte głównie w **Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym**, dotyczące m.in.:

- warunków zniesienia przez sąd wspólności majątkowej (art. 52)
- warunków orzekania separacji i rozwodu (art. 56, art. 61¹ – art. 656)
- orzekania o winie strony w rozkładzie pożycia małżeńskiego (art. 57)
- rozstrzygania władzy rodzicielskiej, obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka w przypadku rozwodu (art. 58 § 1)
- sposobu korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozwodu (art. 58 § 2)

- warunków dokonywania podziału wspólnego majątku (art. 58 § 3)
- warunków sądowego ustalenia ojcostwa (art. 84)
- obowiązku rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (art. 133)

Od 2005 roku funkcjonuje **ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa ta umożliwia również stosowanie, w toku postępowania, wobec osób podejrzanych, specyficznych środków ograniczających możliwość ich kontaktu z pokrzywdzonymi.

Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie Ustawy o przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 1 sierpnia 2010 roku miała zniwelować mankamenty Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i dać spójne i funkcjonalne narzędzie (za: T. Gogolin). Za zmianę o przełomowym wręcz znaczeniu uznać należy możliwość zastosowania wobec sprawców przemocy w rodzinie środka zapobiegawczego w postaci nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Jest to wyjście naprzeciw potrzebom ofiar i rozwiązania tego brakowało w ustawie przed nowelizacją. W pierwotnej wersji ustawy (z roku 2005) wprowadzono możliwość ograniczenia kontaktów sprawcy z ofiarą pod postacią środków karnych. W praktyce oznaczało to, że sprawca do chwili skazania mógł mieszkać pod jednym dachem z osobą pokrzywdzoną i jeśli nawet nie stosował przemocy, to na pewno mógł wywierać na nią presję.

Nowelizacja ustawy z 2010 roku wprowadza również istotne zmiany w zakresie współpracy różnych podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na pierwszy plan wysuwa się tutaj obligatoryjne powołanie w każdej gminie **zespołu interdyscyplinarnego**. Ustawa wymienia też procedurę „Niebieskie Karty” jako ogół czynności podejmowanych wobec przemocy w rodzinie przez różne podmioty (za: T. Gogolin) tj. Policję, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli ochrony zdrowia i oświaty. W październiku 2011r. weszło w życie Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie **procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta"** (Dz.U.11.209.1245).

Warto zaznaczyć, iż do Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego wprowadzono **art. 961**, który traktuje o tym, że osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad małoletnim **zakazuje się stosowania kar cielesnych**.

W celu zmniejszenia tzw. wtórnej wiktylizacji, procedura karna przewiduje określone mechanizmy w zakresie przesłuchania pokrzywdzonych i prowadzenia ich w odpowiednich warunkach. Stefański (2005) opisuje trzy tryby przesłuchania w charakterze świadka osoby, która nie ukończyła 15 lat, przewidziane przez obecnie obowiązujący kodeks postępowania karnego, a mianowicie:

A. Przesłuchanie **każdego świadka, który nie ukończył 15 lat** (art. 171 § 3 k.p.k.). W myśl art. 171 § 3 k.p.k. „jeżeli osoba przesłuchiwana nie ukończyła 15 lat, czynności z jej udziałem powinny być, w miarę możliwości, przeprowadzone w obecności przedstawiciela ustawowego lub faktycznego opiekuna, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie”.

B. Przesłuchanie **pokrzywdzonego**, który w chwili przesłuchania **nie ukończył 15 lat** w sprawach o przestępstwa określone w rozdziale XXV i XXVI Kodeksu karnego – art. 185a § 1 k.p.k.

Przesłuchany w tym trybie może być tylko pokrzywdzony, który w chwili pierwszego przesłuchania nie ukończył 15 lat, co jest obligatoryjne w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajowości albo przeciwko rodzinie lub opiece. Istota tego trybu polega na tym, że pokrzywdzony, zarówno w postępowaniu przygotowawczym, jak i sądowym, w zasadzie powinien być przesłuchany tylko raz przez sąd. Jedynie wyjątkowo osobę taką można przesłuchać ponownie w razie zaistnienia określonych okoliczności, tj. wtedy, gdy:

- 1) wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania.
- 2) zażąda tego oskarżony (podejrzany), który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

Tryb ten wymaga obligatoryjnego udziału biegłego psychologa sądowego w przesłuchaniu małoletniego (art. 185a § 2 k.p.k.) w charakterze tzw. Konsultanta procesowego. Celem ustawodawcy wprowadzającego to uregulowanie była szczególna ochrona dzieci – pokrzywdzonych przestępstwami o charakterze seksualnym, bądź przeciwko rodzinie i opiece, a także uniknięcie wtórnej wiktylizacji i „wdrukowania” w pamięć dziecka faktów nieistniejących, będących skutkiem wielokrotnych przesłuchań.

C. Przesłuchanie **świadka**, który w chwili przesłuchania **nie ukończył 15 lat** w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub o przestępstwa określone w rozdziale XXV Kodeksu karnego (art. 185b § 1 k.p.k.).

Świadek (nie pokrzywdzony) może być przesłuchiwany jednorazowo i przez sąd, lecz jest to po pierwsze, pozostawione do uznania organu procesowego, tzn. przesłuchanie świadka w tym trybie jest fakultatywne. Po drugie tryb ten dotyczy każdego świadka, który nie ukończył 15 lat (wiek w chwili pierwszego przesłuchania) i obejmuje sprawy odnoszące się do przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości (r. XXV k.k.) oraz innych przestępstw z użyciem przemocy i groźby bezprawnej. Po trzecie, tryb ten ograniczony jest do zeznań świadka, które mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

2. Obowiązki organów administracji rządowej i samorządowej w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na szczeblu powiatowym

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.05.180.1493 z późn. zm.) wyraźnie określa zadania własne powiatu oraz zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat na polu walki z przemocą w rodzinie. Zgodnie z art. 6. ust 1 zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.) lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.)), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności (art. 6 ust.3):

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Natomiast do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności (art. 6 ust. 4):

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Warto wspomnieć, iż zgodnie z art. 3 ust 1 osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- 4) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

III. Problematyka zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Brzeskiego

Diagnozę środowiska lokalnego Powiatu Brzeskiego dotyczącego zjawiska przemocy w rodzinie sporządzono w oparciu o informacje uzyskane z różnych służb działających na terenie powiatu i województwa realizujących zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie tj. ośrodków pomocy społecznej, Policji, zespołów interdyscyplinarnych.

Osobami doświadczającymi częściej przemocy w rodzinie są kobiety.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego Powiat Brzeski na koniec 2017r. zamieszkiwało 90.493 mieszkańców, w tym 46.423 kobiety, co stanowi 51,3% ogółu mieszkańców oraz 44.070 mężczyzn, co stanowi 48,7% ogółu mieszkańców.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Brzegu ilość interwencji domowych, w tym dotyczących przemocy w rodzinie przedstawiała się w latach 2016 i 2017 w sposób następujący:

	2016	2017
Ilość interwencji domowych	1463	676
Ilość interwencji dotyczących przemocy w rodzinie	59	76
Ilość ofiar przemocy	145	168
kobiety	133	161
mężczyźni	6	6
dzieci	6	5

Przemoc w rodzinie i przemoc wobec nieletnich podlega penalizacji. Z danych Sądu Rejonowego w Brzegu dotyczących znęcania się, stosujących przemoc seksualną, wynika że w roku 2017 wpłynęły do Sądu 43 akty oskarżenia o czyn z art. 207kk. W roku 2018 wpłynęło 40 aktów oskarżenia, z czego zakończono i osądzono 42 osoby, z tego skazano 35 osób. Z artykułu 200 kk. w roku 2017 wpłynęły 2 akty oskarżenia, z czego zakończono i osądzono 1 osobę, z tego skazano 1 osobę a w roku 2018 wpłynęły 3 akty oskarżenia, zakończono i osądzono 6 osób, z tego skazano 6 osób.

Z artykułu 197kk w roku 2017 wpłynął 1 akt oskarżenia, zakończono i osądzono 1 osobę, jedną osobę skazano a w roku 2018 wpłynęły 3 akty oskarżenia, zakończono i osądzono 3 osoby, z tego skazano 3 osoby.

Zespoły interdyscyplinarne jako główny powód występowania przemocy w rodzinie podały konflikty rodzinne, uzależnienia, zaburzenia psychiczne problemy finansowe, brak wiedzy i umiejętności wychowawczych oraz inne dysfunkcje rodziny.

Jako najważniejsze potrzeby osób doświadczających przemocy wskazano kompleksową pomoc specjalistyczną, wsparcie socjalne, bytowe oraz odseparowanie sprawcy przemocy. Jednym z głównych problemów na terenie powiatu jest brak miejsc gdzie można w danym momencie umieścić „ofiarę przemocy” i możliwość zapewnienia jej kompleksowej pomocy specjalistycznej. Brakuje również możliwości skutecznej eksmisji sprawców przemocy.

IV. Cel, działania i zadania Programu

Na podstawie kierunków i rodzajów działań przewidzianych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie został opracowany cel główny i zadania ujęte w niniejszym Programie.

Cel główny- Zwiększenie skuteczności działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Zadanie 1: Działalność Zespołów Interdyscyplinarnych i grup roboczych i specjalistycznych

W ramach zadania pracownicy służb pomocowych będą prowadzić działania tj.

- monitorujące i diagnozujące problemy przemocy w rodzinie,
- kampanie informacyjne,
- edukację tj. szkolenia, konferencje, seminaria (w tym m.in. pracowników oświaty i służby zdrowia, kuratorów), będą doposażanie w niezbędny sprzęt i literaturę
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach punktów konsultacyjnych, specjalistycznych ośrodków wsparcia, ośrodków interwencji kryzysowej itp.
- wspieranie działań pomocowych, terapeutycznych, psychologicznych itp.
- działania profilaktyczne m.in. w szkołach w ramach programów profilaktycznych oraz w zakresie radzenia sobie ze stresem, napięciem, agresją i emocjami;
- współpraca między pracownikami służb, instytucji i organizacji społecznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.
- zapobieganie wypaleniu zawodowemu pracowników pomocowych jednostek pomagających.

Zadanie 2 : Pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie

- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsca w ośrodku wsparcia lub w mieszkaniu chronionym;
- ochrona ofiar przed dalszym krzywdzeniem;
- zapewnienie poradnictwa specjalistycznego;
- prowadzenie grup wsparcia, terapeutycznych itp.
- zapewnienie opieki dzieciom doświadczającym przemocy w pieczy zastępczej
- zapewnienie wykwalifikowanej kadry pomagającej (w tym rodzin zastępczych).

Zadanie 3: Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się udzielaniem pomocy rodzinom, w których występuje przemoc oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa

Zadanie realizowane będzie poprzez:

- szkolenia służb pracujących w obszarze przemocy w rodzinie i innych,
- superwizja;
- kampanie społeczne

Zadanie 4: Udzielenie pomocy sprawcom przemocy w rodzinie

Sprawcy przemocy będą mogli uczestniczyć w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych, profilaktycznych, psychologicznych itp. Będą informowani o skutkach stosowania przemocy domowej. Materiały i programy wzorcowe będą rozpowszechniane.

Realizatorzy- Powiat Brzeski, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzegu, gminy z powiatu brzeskiego, organizacje pozarządowe, jednostki oświatowe, służba zdrowia, Policja, sąd.

Korelacja Programu Przeciwdziałania Przemocy z innymi aktami i programami

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019 – 2025 jest opracowany w spójności z następującymi dokumentami:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy na lata 2014 – 2020;
- Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy na lata 2016 – 2025;
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Brzeskim na lata 2019-2029
- Programami Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie szczebla gminnego w powiecie brzeskim

Finansowanie Programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2025 będzie finansowany ze środków z budżetu Państwa, budżetu województwa opolskiego, środków pochodzących z Unii Europejskiej, środków Powiatu oraz innych środków finansowych. Finansowanie uzależnione będzie od środków zaplanowanych w uchwale budżetowej na dany rok.

Monitoring

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane zadania w końcowym etapie realizacji programu zostały zrealizowane.

Monitoring prowadzony jest w trakcie trwania programu, jak również po jego zakończeniu.

System monitorowania obejmuje:

- monitorowanie sytuacji rodzin sprawców przemocy w rodzinie,
- informacje uzyskane z ośrodków pomocy społecznej właściwych ze względu na miejsce zamieszkania rodzin,
- sprawdzanie systematycznego uczestnictwa w zaplanowanych spotkaniach,
- monitorowanie realizacji zadań określonych w programie .

Nadzór nad prawidłową realizacją niniejszego Programu sprawuje Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Brzegu.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Janusz Jakubów

Wyniki głosowania

Głosowano w sprawie: podjęcia uchwały ws. uchwalenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019–2025

ZA: 19, PRZECIWIW: 0, WSTRZYMUJĘ SIĘ: 0, BRAK GŁOSU: 0, NIEOBECNI: 2

Wyniki imienne:

ZA (19)

Adam Dziasek, Zuzanna Gajewska, Julia Goj-Birecka, Mariusz Grochowski, Mieczysław Grzybek, Janusz Jakubów, Stanisław Jurasz, Monika Jurek, Józef Kaczan, Tomasz Komarnicki, Arletta Kostrzewa, Arkadiusz Majewski, Jacek Monkiewicz, Tomasz Róża, Ewa Smolińska, Maciej Stefański, Janusz Suzanowicz, Jerzy Wójcik, Cecylia Zdebik

NIEOBECNI (2)

Klemens Jakubowski, Tomasz Trzaska

Głosowanie zakończono w dniu: 30 maja 2019, o godz. 11:30

Wygenerowano w systemie eSesja.pl | 2019-06-05 14:29:13

